

Leenjii Ramadaanaa itti Fufsiisuuf

Description

Ramadaanni buufata leenjii olâ€™aanaa namni tokko jirenyaa ofii ittiin jijiratuudha. Ramadaanni tokko darbee ramadaanni biraa yommuu dhufu namni tokko â€˜Ramadaana kana keessaa jijirama maalii ykn akkami agarsiise?â€™ jedhe of gaafachu qaba. Fakkeenyaf Ramadaana baranaa dheebu, beela fi dadhabbi qofaan dabarsine moo jirenyaa keenya keessatti jijiramni wayii argamee jiraa? Fkn, salaata sirnaan salaatu, wanta haraamaa dhaabu, qalbiin namaaf rahmata gochuu, dallansuu tooâ€™achu fi kkf. Ramadaana kana keessa jijirama kana fi kan kana fakkaatan yoo argine, jijirama kanniin itti fufsiisuuf qophiidhaa ree? Jijirama kanniin itti fufsiisuuf tarkaanfilee kanniin fudhachuu dandeenya. Isaanis;

1. Rabbiin biratti hojiin gaariin fudhatama argachuuf (qeebalamuuf) itti fufuuâ€“â€œRabbiin gabbaruu fi ajaja Isaa bakkaan gahuu jechuun hojii ibaada dirqama sitti taâ€™e yeroo hundaa sirna isaa eegde iklaasa fi beekumsaan hojjachuudha. Ibaadan yeroo hundaa (guyyaa guyyaan) hin hojjatamne gatii wayituu hin qabdu. Osoo ibaada yeroo hundaa hojjatameyyuu wantoota sodaachisaa lamatu jira. Jalqaba irratti, ibaadan nuti hojjannu Rabbiin gammachisuu fi itti dhiyaachuf yoo hin taâ€™in, iklaasa keenya miidhaa irraa buusna. Kanaafu ibaada keenya eeguuf iklaasa qabaachu keenya siritti mirkaneefachu qabna. Lamaffaan immoo, ibaadan keenya sunnah Ergamaa Rabbii (SAW) waliin deemu isa siritti mirkaneefachu qabna.â€

Namni yommuu hojii gaarii Ramadaana keessa hojjatu iklaasa fi sunnah Ergamaa Rabbii (SAW) hordofuun kan hojjatu yoo taâ€™e, akkamitti Ramadaanni erga dhumateen booda hojii gaari san dhiisaa? Namni iklaasa qabu hojii gaarii San hin dhiisu. Kanaafu, iklaasa ofii qorachuun hojii gaggaarii Ramadaana keessa hojjataa ture, hojjachu itti haa fufu.

2. Obsa â€”namni tokko wayitti bahuu yoo barbaade, hadhaa jirenyaa obsaan liqimsuu qaba. Obsi bakka saditti qoodama. Isaanis; Rabbiin gabbaruu (ibaadaa Rabbii) irratti obsuu, wantoota Rabbiin dhowwe irraa fagaachun obsuu fi musiibaa (balaa) namatti buâ€™e obsaan dabarsu. Hojii gaggaarii Ramadaana keessa hojjataa turan itti fufsiisuuf obsi garmalee barbaachisaadha. Rabbiin (subhaanahu wa taâ€™aalaa) yeroon kakachuun ilmi nama kasaaraa keessa akka jiran ibsa namoota waa afur raawwatan malee.

â€œ(1). Wa-l-asr (Yeroon kakadhe).(2). Dhugumatti ilmi namaa hoongoo (kasaaraa) keessa jira. (3). Isaan amananii, hojii gaggaarii dalagan, haqa walii dhaamanii fi obsa walii dhaaman malee (warri hafan hoongoo (kasaaraa) guddaa keessa jiru).â€ Suuratu Al-Asr 103:1-3

Kanaafu, suura tana irra kaane namni tokko addunyaa fi Aakhiratti kasaaraa irraa baraaramuuf dhugaan Rabbitti amanuu qabu. Erga amanee booda hojii gaggaarii Rabbiin itti ajaju hojjachuun fi hojii badaa Inni irra dhowwu dhiisu qaba. Akkasumas, haqa Islamaa erga beeke fi hubate booda hojii irra oolchu fi namoota beeksisuuf tattaafachu qaba. Ammas ulaagan afrappaan kasaaraa irraa nama baraaru hojii gaarii hojjatan irratti obsa qabaachu, haqa namootaf dabarsu irratti obsa qabachu; yommuu haqa babalâ€™isan (raabsan) balaa namoota irra namatti dhufu obsaan dabarsu barbaachisa. Akkasumas, namoonni haqa

irratti obsa akka qabaatan isaan gorsuudha. Kanaafu, namni tokko hojii gaggaarii Ramadaana keessa qofa hojjate, Ramadaanni yommuu dhumatu hojii gaggaarii keessumattu hojiwwan dirqama taâ€™an kan akka salaataa yoo dhiise, kasaaraa (hoongoo) irraa baraaramu dandaâ€™aa? Kanaafu, hojii gaggaarii Ramadaana keessa hojjataa turre obsaan itti fufu qabna. Yooakkana hin godhiin jijiramni dhufuu hin dandaâ€™u.

3. Rabbiin kan gabbaran jiâ€™a Ramadaanaa qofa osoo hin taâ€™in hanga duuti dhuftu akka taâ€™e beekuâ€““ Rabbiinakkana jedha: â€œHanga dhugaan (duuti) sitti dhuftu Gooftaa kee gabbari.â€ Suurah al-Hijr 15:99

Namni osoo Ramadaana keessa Rabbiin gabbaruu duuti itti dhufte haalli isaa waa tole! Namni erga Ramadaanni deemen booda Rabbiin gabbaruu dhiise, Aayaa armaan olii faallessaa jiraa jechuudha. Rabbiin gabbaruun (ibaadan) jechuun wanta shariâ€™aan Islaama itti ajajje fi wanta namoota irraa dhowwite guutu of keessatti qabata. Karaa biraatin **ibaada (Rabbitin gabbaruu) jechuun- ajaja Rabbiitti buluu fi wanta Inni dhowwe irraa dhowwamuudha; dirqamoota Rabbitin itti nama ajaje bakkaan gahuu (hojjachuu) fi haraama (wantoota dhowwamaa) dhiisudha.** Kanaafu, Rabbitin hanga duuti dhuftu Gooftaa kee gabbari jedhe erga itti nu ajaje, namni tokko Ramadaana qofa waan gaggaarii hojjate fi waan badaa irraa dhowwame, yommuu Ramadaanni bahu waan gaggaarii hojjatu san yoo dhiise fi hojii badatti yoo deebiâ€™e, â€“Namni kuni Rabbitin gabbaraa jiraâ€™ ni jedhamaa ree? Namni tokko guyyoota murtaaâ€™aniif ykn guyyaa duuti itti dhuftu Rabbitin kan gabbaru osoo hin taâ€™in jirenyaa isaa guutu Rabbitin gabbaruu qaba. Sababni isaas, Rabbitin jirenyaa nama kanaa guutuu haa xiqqatu haa guddatu wanta ittiin jiraatu kenneefi jira. Kanaafu, Rabbitin qananii lakkaawame hin dhumne isarratti oole osoo jiru namni tokko akkamitti Rabbitiif ajajamu (Isa gabbaruu) didaa?

4. Adabbii hojii gaggaarii dhiisu fi hojii badatti deebiâ€™u yaadachuuâ€““ namni hojii gaarii hojjataa ture tokko yommuu dhiisu keessa isaatti jeequmsi fi gammachu dhabuun ni dhagahama. Sababni isaas, uumamaan qalbiin namaa yommuu hojii gaarii hojjatan ni gammaddi, boqonnaa argatti. Fuggisoo kanaa yommuu hojii gaarii dhiisanii fi hojii badaa hojjatan, ni jeeqamti, boqonnaa dhabdi. Ramadaana keessa yommuu hojii gaggaarii hojjannu fi hojii badaa dhiisnu hangam akka gammannuu fi boqonnaa sammuu argannu mee haa ilaallu. Akkasumas, erga Ramadaanni baheen booda hojii gaarii yommuu dhiisnu fi hojii badatti yommuu deebinu hangam akka jeeqamnu fi dhiphannu mee haa hubannu. Iccitiin jiiyni Ramadaana jiâ€™a rahmataa fi gammachu itti taâ€™e keessaa tokko namoonni hojii gaarii baayâ€™isanii waan hojjatanii fi hojii badaa irraa waan dheessaniifi. Kanaafu, bartee kana itti fufsisuun maaliif gammachu fi tasgabbii keenya itti hin fufsiisnee? Hojii gaarii dhiisu fi hojii badatti deebiâ€™uun maaliif gammachu fi tasgabbii Ramadaana keessa argachaa turre dhabnaa?

Namni yommuu hojii gaarii dhiisu fi hojii badaa hojjatu addunya kana qofatti osoo hin taâ€™in Aakhiratti adabbii hamaa adabama. Rabbitin warroota salaata dhiisanii fi fedhii lubbuu hordofanakkana jechuun akeekachiisa:

â€œIsaan (waarroota gaggaarii) boodas bakka buâ€™oota salaata dhiisanii fi fedhii lubbuu isaanii hordofantu hafe. Hallayyaa Jahannam qunnamuuf jiru. Garuu namni tawbatee, amanee, hojii gaarii hojjate, warri sun jannata seenu; homaa hin miidhamanu.â€ Suura Mariyam (19): 59-60

Kanaafu, hojii gaggaarii dhiisu fi fedhii lubbuu hordofuun hojii badaa hojjachuun adabbii hamatti akka nama geessu beekun, hojii gaggaarii Ramadaana keessa hojjachaa turre itti fufuu fi hojii badaa irraa dheessu qabna. Yooakkana goone wagga waggaan jijjirama guddaa argina.

Guduunfaa

Kaayyoo Ramadaanaa keessaa inni guddaan taqwaa (sodaa Rabbii) akka horannuufi. Akkuma Xalaq ibn Habiib jedhe, **â€“Taqwaa jechuun ifa Rabbirraa taâ€“een wanta Rabbiin itti ajaje Jaalala Isaa argachuuf hojjachuun fi ifa Rabbirraa taâ€“een wanta Rabbiin irraa dhowwe jaalala Isaa argachuuf dhiisudha.** â€“ ifa Rabbirraa taâ€“eenâ€“eenâ€“QM yommuu jedhu â€“Qurâ€“TMaana fi sunnaa Ergamaa Rabbii(SAW) hordofuun hojii gaarii san hojjachuun ykn hojii badaa san irraa dheessudha. Kanaafu, ramadaanni jiâ€“TMa taqwaa irratti nu leenjisuuuf dhufe malee jiâ€“TMa nu miidhuf dhufe miti. Nutis leenji kana hanga Ramadaanni itti aanu dhufutti ykn duuti dhuftutti itti fufsiisu qabna. Namni tokko milkaaâ€“TMinna guddaa irra kan gahuu wanta hojjatu gaarii san yoo itti fufeedha.

Date Created

July 2, 2017

Author

admin